

TOTTO RY ELÄÄ AJASSA

Esko Lotvonen

Totto ry pyrkii toiminnassaan olemaan ajan hermolla vastatessaan kulttuuri-perinteestä ja museotoiminnasta. Tämä tarkoittaa viestinnässä aktiivista läsnäoloa sosiaalisessa mediassa. Samoin digitaalisuus alkaa olemaan arkipäivää. Pitkäjänteistä työtä tehdään kokoelmien tietojen digitoinnissa, QR-koodien laadinnassa näyttelytiloihin helpottamaan koti- ja ulkomaisten asiakkaiden informaatiota ja erilaisten mobiilisovellusten käyttöönottoa lisäämään asiakkaiden elämyksellisiä kokemuksia museolla. – Totto on myös siirtynyt loka-kuussa 2023 sähköiseen Talenomin taloushallintoon.

Totto ry:n säännöt ovat osin muuttuneet 19.2.2025. Säännöissä johtokunta on muuttunut hallitukseksi ja sen vuoksi tekstissä puhutaan nyt hallituksesta. Toton hallinnossa on tapahtunut muutoksia hovioikeuden presidentti (emeritus) ESKO OIKARISEN luovuttua puheenjohtajuudesta ja KERTTU OIKARISEN sihteeriydestä vuoden 2022 jälkeen. He ovat kuitenkin sen jälkeen toimineet ansiokkaasti hallituksen ulkopuolisina jäseninä taloustoimikunnan sijalle perustetussa talousjaoksessa yhdessä MATTI ANSALAN ja KAARLO ALAOJAN kanssa.

Vuoden 2023 alusta puheenjohtajana on toiminut maakuntaneuvos ESKO LOTVONEN ja sihteerinä TUULI MURTORINNE. Hallituksen varapuheenjohtajana oli vuonna 2023 MARKETTA HARJU-AUTTI ja vuodesta 2024 lähtien JORMA HOVI. Hallituksessa ovat viime vuosina lisäksi toimineet KAIJA SÄLEVÄ, EIJA VIRTASALO, JORMA HÄMÄLÄINEN, MEERI VAARALA, SIRKKA VEIKKOLAINEN, HANNA-MAIJA SANDQVIST ja OUTI KÄHKÖNEN. Uusien sääntöjen mukaisina hallituksen varajäseninä toimivat vuonna 2026 PIRJO YLIKOSKI ja MERVİ LÖFGREN AUTTI. Suomen Kotiseutuliiton valtuustossa Lappi itäisen edustajina ovat olleet Toton jäsenet HANNU HAKANPÄÄ (2019–2022) ja KAIJA SÄLEVÄ (2022–2026). – Uutena talonmiehenä aloitti elokuussa 2022 PAULI NIEMELÄ. Hän on vastannut myös perinnesaunan lämmittämisestä.

Kotiseutumuseolla toiminta on ympärivuotista. Museotilalla järjestetään Lapin eri vuodenaikojen perinteisiin liittyviä yleisötilaisuuksia, tiloja vuokrataan koulutuksiin, kokouksille, muistotilaisuuksiin ja erilaisiin juhliin. Museolla vierailee monia koululais- ja päiväkotiryhmiä, joiden opastuksesta vastaavat Toton talkoolaiset. Museon näyttelyt ovat avoinna yleisölle kesä–elokuun aikana. Sauna lämpiää ympäri vuoden. Kiinteistöjen korjauksia on tehty vuosittain. Puutarhan tuotoksia hyödynnetään oman ravintolan tarjonnassa. Uulan Myllypirtti Sinetässä on vuokrattu ulkopuoliselle.

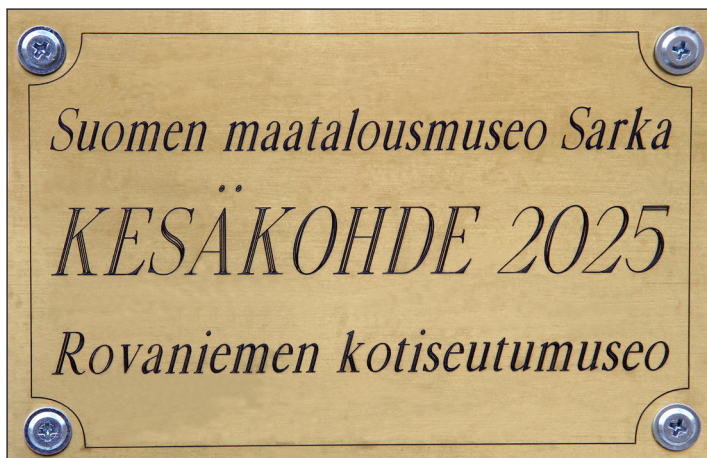
Rakennusperinteen vaalimiseen liittyen Totto on antanut mielipiteen 6.10.2023 keskustan korttelin 17 asemakaavan muutokseen. Kyseessä oli tavanomaista selvästi korkeampien rakennusten mahdollistaminen kaupungin ydinkeskustaan. Totto edellytti mielipiteessään parempaa sekä laajempaa selvitystä ja arviointia rakennusperinteeseen ja kaupunkimaisemaan liittyviin vaikutuksiin.

Toton hallitus päätti tehdä kokouksessaan 27.4.2026 suojeluesityksen Poropolulla olevasta Opettajien talosta Lupa- ja valvontavirastolle. Kaupunki on tehnyt purkupäätöksen tästä jälleenrakennusajan harvinaisesta puukerrostalosta. Toton mukaan suojeluasia tulee ratkaista meneillään olevassa kaavatyössä.

Sinettäjoen Mylly- ja Sahankosken kalataloudelliseen kunnostamiseen Totto on antanut mielipiteensä 14.11.2025. Kunnostushankkeeseen sinänsä Totto ei näe esteitä. Yhdistys kuitenkin korostaa, että toteutus täytyy hoitaa niin, etteivät muinaismuistoalueeksi määritelty Uulan mylly ja sen kanavat vedentason ja virtauksen tuloksena saa mitenkään vahingoittua.

Totto on toteuttanut useita kehittämishankkeita Museoviraston, Ely-keskusten, Lapin liiton, Rovaniemen kylien kehittämissäätiön ja Maaseudun säätiön tuella. Niillä on parannettu museotilan luonnontilaa, digitalisoitu toimintoja, kehitetty yhteistyötä kyliin, uusittu tekniikkaa ja korjattu rakennuksia. Hanketyössä kehittämiskumppaneina ovat toimineet Lapin ammattikorkeakoulu ja Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI).

Toton ansiokas toiminta on huomioitu 21.3.2022 myönnetyllä Rovaniemen kaupungin vuoden 2021 kulttuuripalkinnolla. Luottamuksen osoitus yhdistykselle oli myös valtakunnallisten kotiseutupäivien pito Rovaniemellä 9.–11.9.2022 yhdessä Rovaniemen kaupungin kanssa. Suomen maatalousmuseo Sarka valitsi Rovaniemen kotiseutumuseon kesäkohteekseen vuodelle 2025 yhteensä 16 hakijan joukosta.

Sarka-museon Rovaniemen kotiseutumuseolle myöntämän kesäkohteen kunnialaatta.

*Kuva:
Rainer Hiuspää*

Museon paikallishistorian näyttely uusittiin keväällä 2023. Näyttely sai nimen *Rovaniemi - ei kylä eikä kaupunki*. Kesällä 2025 uusitussa navetassa oli valokuvanäyttely jokirakentamisesta. Kesänavetassa oli kesän 2022 ajan Lapin lehmästä kertova näyttely. Ympäristötaidetta eri vuosille ovat työstäneet Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijat jokirannan pajuteoksilla sekä piha-alueen lumi- ja jääveistoksilla. Jääveistoksia ovat talvisin rakentaneet myös Lapin koulutuskeskus REDUn opiskelijat.

Toton toiminta hallituksessa, toimikunnissa, emännistössä ja työryhmissä on talkooperusteista. Samoin pääosin korjausrakentaminen ja museotilan hoito tehdään talkoovoimin. Sadonkorjuumarkkinoilla 2025 talkoolaisia oli liki 100 henkilöä. Totto ry onkin erityisen kiitollinen talkoolaisten antamasta panoksesta, koska ilman sitä toiminta nykymuodossa ei olisi mahdollista.

Olennaista Totolle ovat myös yhteistyökumppanit Suomen Kotiseutuliitto, Lapin maakuntamuseo, Lapin metsämuseo, Rovaniemen seurakunta, Vapaaehtoistyönkeskus Neuvokas, korkeakoulut, REDU, Rovala, Eduro ja Rovaniemen kaupungin monet yksiköt. Kesäisin museolla on työskennellyt koulutusyksiköiden harjoittelijoita ja kaupungin myöntämän kesäsetelin turvin nuoria. Talkoissa ovat olleet myös kolme lammasta, jotka ovat laiduntaneet puovira-kennuksen takaista niittyä.

Toton kummit ovat rahoituksen ja toiminnan kehittämisen kannalta tärkeitä toimijoita. Rovaniemen kaupungin kulttuurilautakunnan vuosittain myöntämällä kulttuuriavustuksella on ollut tärkeä merkitys yhdistyksen perustoimintojen turvaamisessa. Kiitoksen ansaitsevat myös taloudellista tukea antaneet hankerahoittajat ja sponsorit.